

13 ianuarie

ÎNTRU ACEASTĂ ZI
VIAȚA CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU
MAXIM CAVSOCALIVITULUI,
celui ce a pustnicit în sfântul munte al Atonului,
întru anii de la Hristos, 1320. Scrisă de Teofan
periteoritul și igumen Sfintei mănăstiri
al Vatopedului.

Cuviosul acesta părintele nostru Maxim, era din Lampsac, din părinți de bun neam, bine credincioși și îmbunătățiți, care fiindcă erau străini și fără de fii, rugau pe Dumnezeu totdeauna cu lacrimi, ca să le dea lor fiu. Și ascultându-le Dumnezeu rugăciunea lor, le-a dat lor pe fericitul acesta Maxim, pe care din sfântul Botez l-au numit Manuil. Și luându-l pe el părinții lui, ca pe un dar de Dumnezeu dat, precum era și cu adevărul, îl creșteau cu mare dragoste și sîrguință, și-l învățau sfintele cărți. Iar cînd a ajuns copilul în vîrstă, l-au adus la Biserica Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, și l-au dăruit lui Dumnezeu. Și rămînînd Manuil în Biserica Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, cînta cu dulce viersuire și cu dumnezeiesc dor, rugîndu-o pe dînsa totdeauna, cu multă umilință, pentru mîntuirea sa. Și întru adevăr alt Samuil se arăta, sporind cu vîrsta și cu darul, și era lăudat și iubit de toți, că nu avea cugete pruncești, ci avînd dintru începutul vîrstniciei pruncești minte bărbătească, mergea adeseori la oarecare bătrîni cuvioși, care se linișteau acolo aproape, ca să audă de la dînșii sfătuiri de suflet folositoare. Și petrecînd împreună cu dînșii, și slujindu-le lor, cînd avea el îndemînare, că încă se afla întru supunerea părinților săi, și se povățuia de la dînșii spre petrecere plăcută lui Dumnezeu. De unde și dumnezeiescul dor s-a aprins întru inima lui, și-l silea să iasă din lume, și să meargă la liniște, ca să se îmbrace în sfînta shimă a monahilor. Pentru aceasta de multe ori se dezbrăca de hainele sale lumești, și îmbrăca cu acelea pe cei săraci, iar el se îngheța de frig, și tremura. Încă și pîini pe ascuns da celor flămînzi cu multă îndestulare, și pentru ca să-și ascundă fapta sa cea bună, se fățarnicea înaintea părinților lui, și înaintea altor cunoscuți și rudenii, că este nebun, însă fapta lui cea bună nu se tăinuia. Și el întru acest chip se nevoia la faptele bune, prin care însemna că va viețui mai pe urmă mai înaltă și mai presus de aceste văzute. Iar părinții lui au uitat, că l-au dăruit pe el lui Dumnezeu, și se găteau ca să-l însoare, și să-l lege cu legăturile lumii, ca să vadă înaintea lor pe doritul lor fiu, și să se bucure de dînsul, pînă cînd vor trăi.

Dar bunul Manuil, hrănind în mintea sa dumnezeiești gînduri, la șaptesprezece ani ai vîrstei sale, a părăsit și pe părinții săi, și lumea, și pe toate cele din lume, și ducîndu-se în muntele ce se numește Ganu, s-a îmbrăcat în chipul monahicesc, numindu-se din Manuil, Maxim, și s-a supus unui bătrîn iscusit și lucrător de fapte bune, cu numele Marco, ca să se învețe petrecerea cea monahicească. Dar de vreme ce el era și mai-nainte învățat și obișnuit întru petrecerea monahicească, și se arăta bătrînilor acelora procopsit și vrednic întru toate, întru postire, întru priveghere, întru rugăciune, întru culcare pe jos, întru toată aspra petrecere, și întru defăimarea tuturor celor deșarte, și încă a însuși trupului său, se iubea de toți, și era ocărit de starețul lui, pentru covîrșitoarea și necurmata aspra petrecere care săvîrșea. Dar n-a trecut multă vreme, și starețul lui s-a dus la veșnicele lăcașuri, care a strălucit cu fapta bună întru toată Macedonia. Iar dumnezeiescul Maxim ducîndu-se de acolo, a trecut prin Macedonia, și prin munții cei de prin laturile cele de pe aproape, căutînd să afle pe un bătrîn ca acesta îmbunătățit precum era cel dintîi, și Dumnezeu i-a umplut dorirea sa. Că ducîndu-se în muntele Papichiu, a aflat bărbați sfinți, asemenea cu cei vechi, care locuiau sus în dealuri, și în peșteri, și în locuri

pustii, și nu aveau la sineși nimic alt, afară de rasele cele vechi care purtau. Și petrecînd împreună cu dînșii multă vreme, a adunat întru sineși pe toate faptele bune ale lor cele mai presus de om, precum primește ceara cea moale chipurile peceților. Apoi s-a dus la Constantinopol, și văzînd bisericile acelea prea frumoase, și închinîndu-se sfintelor moaște celor ce erau puse și învistierite întru dînsele, a alergat la Biserica Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, care se numea Odighitria, ca să vadă minunile cele prea mari care se făceau acolo. Pe care văzîndu-le, și închinîndu-li-se, prea mult s-a minunat, și socotea cît de mare slavă are în ceruri Născătoarea de Dumnezeu, și rămînînd tot uimit, a petrecut toată noaptea în biserică. Și era fără de încălțăminte în picioare, fără de acoperămînt în cap, purtînd numai o rasă veche de păr. Și din privirea lui cea umilită se arăta tuturor ca un nebun. Care lucru și el îl fățarnicea, formăluindu-se ca cum nebunie, precum și marele acela Andrei cel pentru Hristos nebun. De unde și toți se minunau de dînsul, și-l socoteau nebun pentru Hristos, iar nu cu adevărul.

Și înștiințîndu-se pentru dînsul marele împărat Andronic Paleologul, l-a chemat la palaturile împărătești, și a început a vorbi cu dînsul în mijlocul multora. Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns către împăratul, zicîndu-i noime din cuvintele sfîntului Grigorie cuvîntătorul de Dumnezeu, după cum avea obicei, și din Dumnezeieștile Scripturi. Și se minunau de dînsul ritorii, cum știe cuvintele sfîntului Grigorie de Dumnezeu cuvîntătorului, și pe toată cealaltă Scriptură. Dar fiindcă nu învățase gramatica, și pentru aceea nu zicea cuvintele drept, și după meșteșugul gramaticii, marele logofăt Caniclie a zis către cei ce erau de față: glasul adică este glasul lui Iacov, iar mîinile sunt mîinile lui Isav: Și auzind aceasta cuviosul, s-a dus îndată de acolo, numindu-i pe dînșii deșerți de minte și nebuni, și mai mult nu s-a dus la curțile împărătești. Iar la sfîntul Atanasie care era patriarh atunci, se ducea adeseori, și îi asculta cu bucurie prea dulcile lui cuvinte, numindu-l pe dînsul nou Gură de Aur. Iar patriarhul cunoscînd fapta bună a lui, s-a sîrguit mult, ca să-l pună în chinovia, pe care o ridicase el în Constantinopol, ci cuviosul nu a voit să se ducă, și să se depărteze de la Biserica Născătoarei de Dumnezeu cea din Vlaherna, întru ale căreia curți petrecea, cu foame, și cu sete, și cu priveghere, și cu stare de toată noaptea, și cu rugăciune și cu lacrimi și cu suspinuri neconținute nevoindu-se în toate nopțile. Iar ziua se fățarnicea nebunie, și se arăta oamenilor nebun, cel cu adevărat înțelept, ca să nu-i scuture roadele faptei bune, vîntul plăcerii oamenilor.

Iar după ce a zăbovit acolo vreme destulă, s-a dus la Tessalonic, ca să se închine marelui Dimitrie izvorîtorului de mir, și împlinindu-și dorul său, de acolo s-a dus la sfîntul munte al Atonului, și înconjurîndu-l și închinîndu-se pe la sfintele mănăstiri, mai pe urmă s-a dus și la sfînta lavră a sfîntului Atanasie, și citind viața și nevoițele sfîntului, asemenea și a sfîntului Petru Atonitului, și minunîndu-se de a lui Petru, adică liniștirea, iar de a lui Atanasie viața cea chinoviaticească și socotind sîrguința și osîrdia pe care o au avut-o amîndoi, spre a păzi poruncile lui Dumnezeu, a dorit ca să petreacă în locul acela, și să urmeze petrecerile amîndurora. Dar mai-nainte de a începe cugetătorul de Dumnezeu, a întrebat pe sfînții părinți care pustniceau acolo: Care petrecere să uneltească mai întîi; iar ei l-au sfătuit mai întîi să se supună la un stareț, și să se iscusească, după cum se cuvine întru isprăvile fericitei ascultări, și pe urmă după ce va pune temelie bună pe piatra lui Hristos, pe dumnezeiasca smerenie, care este începutul și rădăcina tuturor faptelor bune, atunci să se ducă și să se nevoiască și singur întru liniște.

Acestea dacă le-a auzit cuviosul, s-a supus igumenului, și s-a sălășluit acolo împreună cu ceilalți frați. Și mai întîi s-a ispitit întru slujbele cele mai de jos și mai proaste, după cum este obiceiul, apoi s-a rînduit să cînte la strana bisericii întru slava lui Dumnezeu. Căci cînd era tînăr a învățat psaltichia. Și cîntînd cu pricepere, și întru cunoștința celor ce se ziceau, își înălța mintea sa către Dumnezeu cel ce Se lăuda, și vărsa multe lacrimi de umilință fericitul. Același lucru îl

pătimea și din noimele sfințitelor citiri, și era cu totul uimit, minunându-se de nemărginită iubirea de oameni a lui Dumnezeu, care ne-a dat nouă un dar ca acesta, prin Sfântul Duh, ca să le înțelegem pe dînsele, fiind noi încă cu trupul. Și își avea toată inima sa aprinsă de focul cel dumnezeiesc, și i se ardeau măruntaiele lui de dumnezeiescul dar care locuia întru dînsul. Pentru aceasta și măcar că era în mijlocul multora, cu toate acestea, era ca cînd s-ar fi aflat deosebi în pustietate, așa nu se împiedica niciodată despre rugăciunea minții, adică despre a zice cu mintea în inimă: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă. Pe care o avea neîncetat mișcîndu-se totdeauna înăuntru întru inima sa cu mintea. Care lucru este rar, și cu greu de aflat. Dar fericitul acesta din copilărie a dobîndit un dar ca acesta al rugăciunii, prin fapta lui cea bună, și prin evlavia care o avea către Preasfînta Născătoarea de Dumnezeu. Și fiind el întru supunerea mănăstirii, și făcînd cu sîrguință toate cele poruncite, petrecea iarăși cu asemenea aspră petrecere, cu care petrecea mai-nainte cînd era în biserica cea din Vlaherne. Și nu avea nici chilie în lavră, nici pe un alt oarecare lucru, din cîte sunt către oarecare odihnă trupească. Ci pe hrana cea de nevoie numai și-o lua de la trapeză, și mînca cu înfrînare, cît numai ca să trăiască. Iar locuirea sa o avea în stranele nartichii bisericii, fiindcă se nevoia cu starea cea de toată noaptea, și cu priveghere, după obiceiul său.

Însă precum muntele Sinai a chemat pe Moisi, și Carmelul pe Ilie, și pe Botezătorul Ioan pustia, într-acest chip și pe cuviosul Maxim l-a chemat Atonul, floarea munților, ca să înflorească dreptul întru dînsul, după psalmistul, ca un finic, și să rodească rodurile Sfîntului Duh. Pentru că în Duminica Sfinților Părinți, care este după Dumnezeiasca Înălțare a lui Hristos Dumnezeului nostru, i s-a arătat lui de Dumnezeu Născătoarea, avînd în brațe pe Domnul, și i-a zis lui: Urmează-mi mie preacredinciosule Maxim, și suie-te deasupra Atonului, ca să iei darul Sfîntului Duh, după cum poțezi. Și văzînd el această dumnezeiască vedenie de două ori, și de trei ori, a lăsat Lavra cea mare, și după șapte zile s-a suit în creștetul muntelui, în sîmbăta Penticostiei, și a petrecut toată noaptea deștept și treaz, împreună cu alți puțini monahi, care după Dumnezeiasca Liturghie s-au dus. Iar dumnezeiescul Maxim, a rămas acolo singur, trei zile, și trei nopți, rugîndu-se neconținut lui Dumnezeu, și Născătoarei de Dumnezeu, prin rugăciunea minții. Dar cine poate a povesti ispitele pe care le-a uneltit vrăjmașul asupra lui, ca să gonească de acolo pe sfîntul; că i se arăta, că se fac trăsnete și fulgere, și cum că se clătea marele acela munte al Atonului, și cum că se desfăceau pietrele și dealurile. Însă toate acestea se făceau cu minciună și cu nălucirea dracilor, în vremea nopții, ca să-l înfricoșeze. Încă și ziua se auzeau glasuri sălbatice, și tulburări mari, ca cum ar fi fost acolo aproape mulțime de oameni, și se arătau mulți oameni grozavi, cum că se suiau despre toate părțile muntelui la vîrf, și se porneau asupra sfîntului, cu prăștii, și cu sulițe, ca să-l pogoare din vîrfurile muntelui. Fiindcă nu sufereau blestemații ca să locuiască el acolo. Și acestea adică le arătau ei cu nălucire. Iar dumnezeiescul Maxim avînd întru sineși pe darul Sfîntului Duh, nu se temea nicidecum, nici grija de acestea, ci se îndeletnicea și se sîrguia numai întru rugăciunea minții, și ruga pe Dumnezeu și pe Născătoarea de Dumnezeu, pe primitoarea și pîrtinitoarea lui.

Și de aici i s-a arătat lui de Dumnezeu Născătoarea cu multă slavă ca o împărăteasă, înconjurată de mulți boieri tineri cu vîrsta, ținînd în mîinile sale iarăși pe Fiul ei, pe Ziditorul a toată zidirea. Și cunoscîndu-o pe dînsa sfîntul, din nesuferita aceea și dumnezeiasca lumină, care strălucea și lumina împrejur toate părțile acelea, și deplin adeverindu-se, că nu era amăgire drăcească, ci dumnezeiască vedenie, și arătare adevărată a Născătoarei de Dumnezeu, o a slavoslovit cu bucurie negrăită, zicînd: Bucură-te cea cu dar dăruită Domnul cu tine, și altele ca acestea. Apoi căzînd s-a închinat Domnului, împreună și Doamnei de Dumnezeu Născătoarei, și a primit blagoslovenie de la Domnul, și a auzit de la Preasfînta acestea: Ia dar asupra dracilor

cinstite pătimitorule, și locuiește în poalele creștetului Atonului. Că aceasta este voia Fiului meu, ca să te sui la vârful faptei bune, și să te faci dascăl și povățuitor al multora, și să-i mîntuiești pe dînșii. Și după acestea i s-a dat și pîine cerească, spre hrana și întărirea firii, fiindcă era de atîtea zile flămînd și nemîncat. Și îndată după ce a luat pîinea, și o a băgat în gura sa, l-a înconjurat de sus o lumină dumnezeiască, și a auzit laudă îngerească, și așa de Dumnezeu Născătoarea s-a suit în ceruri. Și atîta strălucire și bună mireasmă a rămas în vârful muntelui, cît a rămas uimit sfîntul, și nu vrea să se pogoare de acolo, și să se lipsească de acea bună mireasmă și de acea strălucire. Cu toate acestea după trei zile s-a pogorît, după porunca de Dumnezeu Născătoarei, și a mers la biserica ei care se numește Panaghia. Și petrecînd acolo cîteva zile, s-a suit iarăși în vîrf, și a sărutat locul acela, întru care stătuse de Dumnezeu Născătoarea cu slavă, și cerea iarăși cu lacrimi dumnezeiasca ei arătare. Însă lumină nu a mai văzut, și bună mireasmă a mirosit fără de sațiu, precum și mai-nainte, și s-a umplut tot de bucurie și de veselie negrăită. Și aceasta a urmat de două ori, și de trei ori cînd s-a suit în vîrf. Iar pe Născătoarea de Dumnezeu nu o a mai văzut, ca întîia oară.

Iar de atunci și de aici înainte s-a pogorît în poalele muntelui, ca prorocul Ilie în Carmel, și acolo aflînd pe un monah bătrîn, i-a arătat acelea care a văzut, și le-a auzit în vârful muntelui. Iar bătrînul auzind acestea, a socotit că s-a rătăcit dumnezeiescul Maxim, și cum că pe toate acelea le-a văzut cu nălucirea drăcească, și l-a numit rătăcit și amăgit pe luminătorul și povățuitorul celor rătăciți. Și de atunci toți îl numeau rătăcit, și întorcîndu-se despre dînsul, îl goneau ca să nu se apropie de cineva. Dar nerătăcitul acesta luminător, a primit cu mare bucurie, a se numi rătăcit și înșelat, și nu sfînt. Și se făcărnicea totdeauna, că este rătăcit, și cînd vorbea cu alții, se făcea că este nebun, ca să piardă cu dînsa pe plăcerea oamenilor și părerea cea trufașă, și să rodească pe smerita cugetare, care păzește în om pe darul Sfîntului Duh. Și pentru aceasta nu locuia întru un loc, precum ceilalți, ci ca un rătăcit se muta din loc în loc. Și unde se ducea, își făcea o colibă mică din iarbă și din frunze, cît numai să încapă trupul lui cel mult pătimitor, și după puțină vreme o ardea, și se ducea într-altă parte, și își făcea alta. Și atîta era mai presus de om necîștigarea lui, cît nu și-a cîștigat niciodată nici dichel, nici sapă, nici traistă, nici scaun, nici masă, nici oală, nici făină, nici untdelemn, nici vin, nici pîine, nici altceva din cele de nevoie la viața omului. Ci mai ca un fără de materie își petrecea viața sa în locuri pustii și neumbrate. Și numai o colibă mică își făcea, precum am zis, și după ce petrecea întru dînsa puțină vreme, o ardea și fugea de acolo. Pentru aceasta și se numea rătăcit împreună și cavsocialivitis, (adică arzător de colibi), nici cunoșteau cei mulți dumnezeiescul dar care îl acoperea pe dînsul, și locuia întru dînsul, și pe nădejdea care îl roura, și pe rugăciunea cea neconținută care îl îndulcea. Dar cine poate să arate precum se cuvine, foamea și setea care o răbda, și goliciunea, și frigurile, și înghețările iernii, și arșițele verii, fără de acoperămînt de casă petrecînd, fără de a doua haină, desculț, neavînd de la nimeni vreo cercetare, fără numai dacă cîndva silit fiind foarte de nevoia firii, ar fi mers vreodată la vreun frate, ca să-și mîngîie puțin ceva trupul său cel mult chinuit, cu puțină pîine și sare, și cu puțin vin, dacă ar fi aflat. Și ar fi putut să zică cineva, că pentru dînsul a zis Hristos întru Sfintele Sale Evanghelii: Căutați la păsările cerului, că nici seamănă, nici seceră, nici adună în hambare, și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește pe ele. Că sfîntul acesta era ca o pasăre a cerului, sau mai bine să zic, ca un fără de trup locuia întru o pustie. Și cu adevărat de-a pururi pomenitul acesta Maxim, și-a răstignit, după apostolul Pavel, trupul cu patimile și cu poftele.

Cine să nu se minuneze de o petrecere îngerească ca aceasta. Cine să nu se spăimînteze auzind mai presus de fire nevoințele lui cele mai presus de om. Adică răbdarea lui cea mare, starea cea de toată noaptea, lacrimile cele de-a pururi curgătoare, necurmata rugăciune, mătăniile

cele multe, lovirea capului său de pământul cel pietros, liniștea, blîndețele, și smerenia lui. Pentru aceea și locaș al Sfîntului Duh s-a făcut, și alt Petru Atonit, și alt mare Atanasie s-a arătat, pe ale căroră petreceri se nevoia cu toate puterile sale să le urmeze. Sau mai bine să zic, pe începătorii monahilor pe Pavel zic Tiveul, și pe marele Antonie i-a rîvnit, și la înălțimile faptelor bune ale acelora a ajuns. Pentru aceasta și mintea lui, ca și a acelora, se răpea întru vedenii, și vedea descoperiri ale tainelor celor dumnezeiești. Și acestea cînd s-au făcut cunoscute, și s-au arătat altora; cînd el s-a făcut cunoscut, că nu este înșelat, și împreună a petrecut cu alți sfinți bătrîni și mari sihaștri, care se minunau de dînsul și mai-nainte, și se cucerniceau de dumnezeiescul Maxim pentru nevoințele lui cele mari, dar avea și prepus, cum că este înșelat, după cum a apucat mai-nainte să arate cuvîntul. Iar cînd au petrecut împreună cu dînsul, au cunoscut dumnezeiescul dar care locuia întru dînsul, și apoi nu-l mai numeau rătăcit și înșelat, ci cinstitul Maxim, și luminătorul cel prea strălucit.

Întru acea vreme a venit în sfîntul munte și cuviosul părintele nostru Grigorie Sinaitul, și așezîndu-se la schitul ce se numește Magula, s-a făcut dorit și iubit tuturor părinților sfîntului munte, și mai ales liniștitorilor. Pentru că era minunat dascăl al liniștii, și al rugăciunii minții, și a făcut cunoscute la toți foarte bine măiestriile și meșteșugurile dracilor, care lucru este foarte rar și cu anevoie de aflat. Și pentru aceasta alergînd către dînsul toți liniștitorii, se învățau de la dînsul tainele sfînteii rugăciunii minții, și care sunt semnele cele nerătăcitoare ale darului, și care ale înșelăciunii vrăjmașului. Iar oarecare dintru dînșii i-au spus și pentru cuviosul Maxim, povestindu-i și petrecerea lui cea mai presus de om, și pentru nebunia lui cea fățarnicită de dînsul. Și auzindu-le acestea dumnezeiescul Grigorie, s-a minunat, și a poftit ca să-l vadă pe el, și să vorbească împreună cu el. Pentru aceea și a trimis pe oarecare din ucenicii lui, ca să cheme pe fericitul Maxim, ca să vie la dînsul să-l întâlnească pe dînsul. Și ducîndu-se trimișii la coliba lui, nu l-au aflat pe el, și au înconjurat două zile căutîndu-l pe el, și nu l-au aflat. Fiindcă era vreme de iarnă, și el locuia în peșteră, și în desișurile pustiei. Deci ostenindu-se foarte, și ticăloșindu-se de iarnă, au mers la chilia sfîntului Mamant, ca să ia puțină răsuflare, și acolo, iată că a venit și sfîntul Maxim cel căutat, și a heretisit pe toți cei ce se aflau acolo pe fiecarele pe numele său, și mai-nainte a spus voirea cuviosului Grigorie, că adică voiește ca să se ducă din sfîntul munte, și să meargă la Paroria, și altele oarecare. Iar frații cei trimiși i-au arătat lui voirea starețului lor. Și el îndată s-a pornit, și s-a dus împreună cu dînșii la Grigorie, cîntînd și psalmul: Ridicat-am ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu, și celelalte. Iar cînd au ajuns la chilia lui Grigorie, a zis dumnezeiescul Maxim către trimiși: Bătrînul acum se odihnește, că s-a ostenit foarte întru rugăciune, pentru aceea liniștiți-vă și voi puțin, și eu asemenea mă voi odihni, pînă voi vedea pe bătrînul, și așa a intrat în pădure, și se ruga cu lacrimi cîntînd așa: Să se îndrepteze Doamne pașii mei înaintea Ta, și să nu mă stăpînească toată fărădelegea. Și săvîrșind tot psalmul, a fost chemat de la dumnezeiescul Grigorie și îndată a mers, și după ce s-au sărutat între dînșii unii cu alții, Grigorie a scos pe ceilalți afară, și a ținut împreună cu sineși numai pe purtătorul de Dumnezeu Maxim, vrînd să se înștiințeze de la dînsul însuși, acelea care a auzit pentru dînsul de la alții.

Și deci întrebat fiind cuviosul Maxim de dumnezeiescul Grigorie, cele pentru petrecere, și lucrarea lui cea duhovnicească, sfîntul Maxim a răspuns: Iartă-mă părinte, eu sunt om rătăcit, și înșelat. Iar bătrînul i-a zis: Lasă acum acestea, și spune-mi mie, pentru Domnul, fapta bună a ta, ca să mă luminez. Iar dacă nu, măcar să ne zidim împreună întru fapta bună, și să ne folosim între înșine noi. Că eu nu mă voi arăta către cele grăite de tine, ca ceilalți, care împiedică pe aproapele cu cuvintele lor cele rele și neiscusite. Ci îl iubesc pe dînsul, ca și pe sinemi însumi. Deci spune-mi mie, pentru Domnul mă rog, fapta bună a ta.

Atunci dumnezeiescul Maxim, i-a arătat lui toate câte a făcut, și câte a pățimit din tinerețele lui. Adică dumnezeiasca rîvnă care o avea către Dumnezeu, fugirea de lume, supunerea lui, nebunia cea fățarnică, nevoițele cele sihăstrești, înfricoșata aceea vedere a Născătoarei de Dumnezeu, lumina care l-a înconjurat pe el atunci în creștetul Atonului fiind, și care și alte dăți îl înconjura, ispitele dracilor. Iar dumnezeiescul Grigorie curmîndu-l pe el din cuvîntul lui, a zis: Spune-mi mie rogu-te ții rugăciunea minții prea cinstite părinte. Iar acela zîmbindu-se de rîs puțin, i-a zis lui: Nu voi ascunde de tine părintele meu, minunea de Dumnezeu Născătoarei pe care o a făcut cu mine. Eu din tinerețele mele aveam multă credință către Doamna mea de Dumnezeu Născătoarea, și o rugam cu lacrimi ca să-mi dea darul acesta al rugăciunii cei cu mintea în inimă. Și într-o una din zile, mergînd la biserica ei, după cum aveam obiceiul, o am rugat iarăși cu nemăsurată fierbințeală a inimii mele. Și cînd sărutam cu dorire și dragoste sfînta ei icoană, îndată am simțit în pieptul meu, și în inima mea o fierbințeală și o văpaie, care mi-a venit de la sfînta ei icoană. Care nu mă ardea, ci mă răcorea, și mă îndulcea, și pricinuia sufletului meu mare umilință.

De atunci părinte mai mult a început inima mea să zică neîncetat dinlăuntru în inimă rugăciunea, și mintea mea a se îndulci întru pomenirea lui Iisus al meu, și a de Dumnezeu Născătoarei mele, și a fi totdeauna împreună cu pomenirea lor, și dintru acea vreme niciodată n-a mai lipsit rugăciunea dintru inima mea. Iartă-mă părintele meu. Iar dumnezeiescul Grigorie a zis către dînsul: Spune-mi mie sfînte, ți-a urmat vreodată întru vreo vreme care ai zis rugăciunea aceasta adică: Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă, vreo schimbare dumnezeiască, sau vreo uimire, sau vreun alt rod al Sfîntului Duh. Iar sfîntul Maxim a zis către dînsul: O părinte, pentru aceasta mă duceam în locuri pustii, și doream de liniște totdeauna, pentru ca mai mult să dobîndesc pe rodul rugăciunii, care rod este o dragoste covîrșitoare către Dumnezeu, și o răpire a minții către Domnul. Iar sfîntul Grigorie a zis către dînsul: Rogu-te părinte, să-mi spui, ai-le pe acestea care ai zis? Atunci dumnezeiescul Maxim s-a zîmbit de rîs iarăși, și a zis către dînsul: Dă-mi să mănînc, și nu mai cerca rătăcirea și înșelarea mea. Iar sfîntul Grigorie a zis către dînsul: O de aș fi avut și eu înșelarea ta, sfînte. Însă te rog pe tine să-mi spui mie: Cînd se răpește mintea ta întru vedere, ce vede cu ochii ei cei gîndiți. Și de poate atunci mintea împreună cu inima să grăiască rugăciunea. Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns: Ba, nu poate, căci cînd vine darul Sfîntului Duh întru om prin rugăciune, atunci încetează de aici rugăciunea, fiindcă se stăpînește mintea cu totul de darul Sfîntului Duh, și nu mai poate să mai lucreze cu puterile ei, ci rămîne nelucrătoare, și se supune numai Sfîntului Duh, și unde voiește Duhul cel Sfînt o duce. Ori în vreun aer nematerialnic al dumnezeieștii lumini, ori întru altă oarecare vedenie nepovestită, ori, care și mai de multe ori, întru oarecare vorbire dumnezeiască, și în scurt, precum voiește Duhul cel Sfînt, așa mîngîie pe robii Săi, după cum se cuvine fiecăruia, așa îi dă și darul Lui. Și aceasta care o zic, poate cineva să o vadă arătat la proroci, și la apostoli, care s-au învrednicit a vedea atîtea vedenii, măcar deși oamenii îi batjocoreau și îi aveau rătăciți, și beți, și din minte ieșiți. Și prorocul Isaia a văzut pe Domnul pe scaun înalt, și preaînălțat, și pe serafimi stînd împrejurul Lui. Iar întîiul mucenic Ștefan, a văzut cerurile deschise, și pe Iisus stînd de-a dreapta Tatălui, și celelalte.

Întru acest chip și acum robii lui Hristos, se învrednicesc a vedea vedenii de multe feluri, pe care unii nu le cred, nici le primesc întru nici un chip că sunt adevărate. Ci le socotesc că sunt niște rătăcirii, și pe aceia care le văd, îi au că sunt rătăciți. Și mă minunez foarte de aceasta, și mă mir, cum oamenii aceia s-au întunecat, și s-au orbit, și ca niște orbi cu sufletul, nu cred aceea, care S-a făgăduit nemincinosul Dumnezeu, prin gura prorocului Ioil: Că va să-l dea credincioșilor. Acolo unde zice, că voi vărsa din darul Duhului Meu peste tot credinciosul, și

peste robii Mei și peste roabele Mele, pe care dar l-a dat Domnul nostru, și-l dă și acum, și-l va da, și pînă la sfîrșitul veacului, după făgăduința Lui, tuturor credincioșilor robilor Lui.

Deci cînd darul acesta al Sfîntului Duh ar veni în cineva, nu-i arată lui cele obișnuite, nici pe cele simțite ale lumii acesteia. Ci îi arată acelea care nu le-a văzut niciodată nici le-a nălucit, și atunci mintea omului aceluia se învață de la Sfîntul Duh taine înalte și ascunse, pe care, după dumnezeiescul apostol Pavel, nu poate ochiul trupesc al omului să le vadă, nici mintea omului poate să le socotească de la sineși cîndva. Și pentru ca să le înțelegi cum le vede mintea noastră, ia aminte la ceea ce voi să o zic: Ceara cînd este departe de foc, este ceară tare și se prinde de mîna omenească, iar după ce o pui în foc se topește, și acolo în văpaie se arde, și se aprinde și se face toată lumină, și așa se săvîrșește toată întru lumină, și nu este chip ca să nu se topească în foc și să nu se facă ca niște apă. Așa și mintea omului, cînd este singură neîmpreunată cu Dumnezeu, înțelege acelea cîte sunt ale puterii ei. Iar cînd se va apropia de focul Dumnezeirii, și de Duhul cel Sfînt, atunci de aici se stăpînește cu totul și tot de dumnezeiasca aceea lumină, și se face toată lumină, și acolo în văpaia Sfîntului Duh se aprinde, și se topește de dumnezeieștile noime, și nu este chip acolo în focul Dumnezeirii să gîndească pe ale sale, și pe acele care voiește.

Atunci a zis dumnezeiescul Grigorie către dînsul: Mai sunt și altele asemenea Căvsocalivitul meu care sunt ale rătăcirii și ale înșelării. Iar marele acela Maxim i-a răspuns: Că altele sunt semnele înșelării, și altele ale darului. Căci duhul cel rău al înșelăciunii, cînd se va apropia de om, îi turbură mintea, și-l sălbăticește, îi face pe inimă aspră și o întunecă, îi pricinuieste temere, și frică și trufie, îi slăbănogeste ochii, îi turbură creierii, îi înfiorează tot trupul, îi arată cu nălucire în ochii lui lumină nu strălucită și curată, ci roșie, și îi face pe mintea lui uimită și drăcească, și-l îndeamnă să zică cu gura lui cuvinte necuvioase și hulitoare. Și acela care vede pe însuși duhul înșelăciunii, mai de multe ori se iuțește, și este plin de mînie, și pe smerenie cu totul desăvîrșit nu o știe, nici pe plînsul cel adevărat și pe lacrimi. Ci totdeauna se fălește cu isprăvile lui, și se slăvește, și fără de sfială și fără de frica lui Dumnezeu se află prin patimi. Și în scurt, își iese cu totul desăvîrșit din mințile sale, și vine la pierzare desăvîrșit. Dintru care înșelăciune o să ne izbăvească Domnul pentru rugăciunile tale.

Iar semnele darului sunt acestea cînd se apropie la om darul Sfîntului Duh, îi adună pe minte, îl face să fie luător aminte, și smerit, îl aduce întru pomenirea morții, a păcatelor sale, a judecății aceia ce va să fie și a muncii cei veșnice. Și face pe sufletul lui lesne umilicios, a plînge și a se tîngui, îi face și pe ochii lui blînzi, și plini de lacrimi. Și cu cît se apropie de om, pe atîta îl îmblînzește în sufletul lui, și îl mîngîie prin sfintele patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos, și prin nemărginita iubirea Lui de oameni, și pricinuieste în mintea lui vedenii înalte și adevărate. Întîi, pentru necuprinsa de minte putere a lui Dumnezeu, cum cu un cuvînt a zidit pe toate zidirile dintru neființă întru ființă. Al doilea, pentru puterea Lui cea nemărginită care ține, și ocîrmuiește pe toate, și are purtare de grijă pentru toate. Al treilea, pentru necuprinderea și neînțelegerea Preasfîntei Treimi, și pentru noianul cel neurmat și neajuns al dumnezeieștii ființei Ei, și celelalte. Și atunci dacă se va răni mintea omului dintru acea dumnezeiască lumină, și se va lumina cu lumina cunoștinței cei dumnezeiești, inima lui se face alinată, prea blîndă, și izvorăște rodirile Sfîntului Duh, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, milostivirea, dragostea, smerenia, și celelalte. Și primește sufletul lui o bucurie nepovestită.

Acestea după ce le-a auzit sfîntul Grigorie, a rămas uimit, și se minuna de acelea care grăia dumnezeiescul Maxim, și de aici nu-l mai numea pe dînsul om, ci înger pămîntesc. Pentru aceea și mult l-a rugat, zicîndu-i: Încetează rogu-te, de a-ți mai arde coliba ta, și adună-te pe sineți întru un loc, și șezi după cum zice înțeleptul întru cele duhovnicești Isaac, ca să faci mai

mult rod, folosind și pe alții mulți, ca un prea iscusit întru fapta bună, pentru că iată că mai te-au ajuns bătrînețele, și moartea vine de multe ori și fără de vreme. Pentru aceasta împărțește talantul, adică darul care l-ai luat, și dumnezeiasca sămînță a învățaturii tale norodului lui Dumnezeu, prin șederea ta la un loc, mai-nainte pînă nu te va ajunge sfîrșitul vieții, ca să ai în ceruri și plată mai multă, pentru folosul altora. Că și Domnul dînd apostolilor darul Preasfîntului Duh, nu i-a trimis pe dînșii să-și petreacă viața lor în munți, ci la oameni, ca să se împărțăsească și ei din darul acelor, și cei păcătoși să se facă sfinți, prin sfințenia acelor. Pentru aceasta a și zis către dînșii: Așa să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor, și nu înaintea pietrelor. Deci strălucească și lumina ta înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile tale cele bune, și să slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri. Și lasă de acum de a te fățarnici, că ești nebun, că se pricinuește sminteală celor ce nu știu isprăvile tale cele bune. Deci ascultă sfătuirea mea, și fă precum îți zic ție, ca un prea bun prieten al tău, și frate. Că, frate de frate ajutorîndu-se, sunt ca o cetate îngrădită și întărită, zice Dumnezeiasca Scriptură. Pe aceste sfătuiri ale dumnezeiescului Grigorie învățîndu-le și ceilalți mari bătrîni, cu împreună glăsuire asemenea și ei l-au sfătuit, și l-au plecat să șadă întru un loc.

Și deci dumnezeiescul Maxim aflînd o peșteră, care este aproape de Kir Isaia ca de trei mile, a făcut întru dînsa oarecare îngrăditură, de un stîngen de lată, și de unul de lungă, fără de pietre, și fără de piroane, ci cu ramuri și cu buruieni, după obiceiul lui, și i se părea că a făcut chilie. Și a șezut întru dînsa, și de aici înainte nu o a mai ars-o, ci a petrecut toată viața sa, cu obișnuita lui nevointă și necîștigare, neavînd nici măcar un ac, sau cît de puțină pîine. Păzindu-și tot aceeași mai presus de om sihăstrie ca un fără de trup. Apoi după aceea și-a săpat luiși mormînt, aproape de chilia sa, și în toate zilele mergînd la dînsul în vremea utreniei, plîngea Căvsocalivitul pe Maxim, și cînta oarecare sfetiline jalnice ce se cîntă la morți, după asemănarea aceea: Cel ce ai împodobit cerul cu stelele ca un Dumnezeu; pe care singur le-a alcătuit.

Deci șezînd de aici în chilia sa se nevoia cu aceeași mai presus de om nevointă. Iar dracii adunîndu-se făceau război cu sfîntul în fiecare zi, și se sîrguiau să-l gonească din locul acela. Ci în deșert se osteneau blestemații, căci se goneau de rugăciunea cuviosului cea gîndită. Și ca niște fum se risipeau. Încă și o putere dumnezeiască cu totul nebiruită și neocărită (?) îl acoperea pe dînsul, și îl păzea, de atunci înainte, care se arăta în chip de foc la cei vrednici la o vedere ca aceasta, și de tot ardea pe vrăjmașii lui. Pentru aceea și vindeca pe mulți numai cu cuvîntul său, și pe draci din cei îndrăciți îi gonia, precum am cunoscut acest lucru prea adevărat, și îi trimitea în pace să meargă la locurile lor, poruncindu-le lor să se depărteze de pomenirea de rău, de nedreptate, de jurămîntul strîmb, de beție, de curvie, să se postească despre carne, și să dea milostenie după putere, și să se curățească pe sineși despre tot păcatul prin pocăință, și într-acest chip să se împărțăsească cu Preacuratele Taine în praznicile cele mari și vestite, ca să fie sănătoși totdeauna.

Încă și pe oarecare monah anume Mercurie, l-a îndemnat o dată cuviosul ca să gonească pe dracul dintru un îndrăcit. Și acolo înaintea cuviosului a certat pe duhul cel rău și viclean Mercurie cu numele lui Iisus Hristos, și cu prea slăvire a tămăduit pe cel îndrăcit. Și pe un ucenic al unui stareț, care era supărat rău de un drac, întîlnindu-l în cale cuviosul, i-a poruncit să păzească ascultarea desăvîrșit către bătrînul său, și să se depărteze de brînză, și de vin, și de spurcăciune, și se va tămădui întru numele lui Iisus Hristos. Și o minune! mergînd cu cuvîntul acesta s-a tămăduit.

Întru una din zile, au mers oarecare monahi din lavră la cuviosul, pentru folosul, și împreună cu dînșii a mers și un mirean, și cum l-a văzut pe el cuviosul, l-a gonit de departe zicîndu-i: Că este achindinian și necredincios, cu toate că nu-l știa nimeni altul că este într-acest

fel, pînă în ceasul acela. Pentru că foarte se împotriva lui Achindin sfîntul, și-l numea cacochindinos (adică rău primejduicios), și îndrăcit, și părtaș a tot eresul, și slujitor al lui antihrist, și pentru aceasta pe niște eretici ca aceștia, îi gonea și îi anatematisea la iveală cuviosul.

Alți monahi iarăși au mers la cuviosul, și cum i-a văzut de departe, a strigat cu mare glas: Goniți înapoi pe masalianul, zicîndu-i pe nume, și atunci să veniți la mine. Care lucru auzindu-l monahii aceia s-au cutremurat, și gonind de la însoțirea lor pe rău credinciosul acela masalian, au mers la sfîntul.

Un monah vrea să se călătorească la Țarigrad cu un caic al Tessalonicului, pentru oarecare trebuință, iar cuviosul nu l-a lăsat pe el, mai-nainte spunîndu-i primejdia caicului. Și după trei zile de la purcedere s-a cufundat în mare caicul acela cu toți oamenii.

Iar alt caic a venit în limanul lavrei, și oamenii caicului aceuia, au mers la cuviosul, avînd cu ei și pe un om îndrăcit, care avea pe dracul nesăturării, care mînca mîncare cît mîneau cinci oameni, și nu se sătura. Pe acesta aruncîndu-l la picioarele cuviosului, l-au rugat împreună cu dînsul, ca să-l slobozească de duhul acesta. Și luînd sfîntul un posmag, l-a dat celui ce pătimea, și i-a zis lui: Întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, atîta numai să mănînci, și să te sature, și să fii în pace. Și de atunci înainte s-a slobozit omul acela de dracul nesăturării, și nu mîncea mai mult decît măsura posmagului aceuia care i l-a dat sfîntul. Pentru aceasta lepădîndu-se de lume, și de cele din lume, s-a făcut monah, și s-a sălășluit aproape de sfîntul, și povătuindu-se de dînsul, a sporit cu darul lui Dumnezeu, întru fapta bună, și s-a făcut monah prea iscusit.

Un monah ce se numea Varlaam ascultător al oarecărui bătrîn, ocărîndu-l pe el cuviosul pentru învîrtoșarea lui și pentru neascultarea care o arăta către bătrînul său, i-a zis: Că pentru greșalele tale acestea cu rău sfîrșit ai să te sfîrșești, și ai să mori de frig și de înghețare. Care lucru s-a și făcut, și s-a plinit mai-nainte grăirea cuviosului.

Încă și altui monah cu numele Atanasie mai-nainte i-a spus cuviosul, că va să fie omorît de ismailteni, și s-a plinit și la acesta prorocia cuviosului. Atîta era de îmbogățit fericitul din darul Sfîntului Duh, cît și pe cele ce erau departe mai-nainte le vedea ca cum ar fi fost aproape, și cele nearătate și cele ce vrea să fie mai-nainte le cunoștea și mai-nainte le spunea, ca cum ar fi fost de față.

De unde și pe venirea împăraților mai-nainte o a cunoscut și a zis: Împărații grecilor vor să vie la mine, ca să audă prorocie, și să ia mai-nainte înștiințare de cele ce vor să fie, iar nu ca să se folosească. Și trecînd puțină vreme, a venit la dînsul Ioan Cantacuzin, și Ioan Paleologul, cei ce împărățeau atunci. Și le-a prorocit lor cuviosul toate acelea cîte vrea să le urmeze lor, zicîndu-le să rabde toate cele scîrbicioase ce au să vie asupra lor. Apoi s-au întors spre învățătură, și i-a învățat învățături foarte de suflet folositoare, și potrivite împăraților, pe care le lăsăm pentru scurtarea istoriei. Iar cînd se duceau de acolo împărații, petrecîndu-i pe dînșii sfîntul, a zis către Cantacuzin: Iată egumenul mănăstirii. Iar către Ioan Paleologul a zis: Stăpînește, nestăpînitule, și nu te înșela că împărăția ta va fi mică și slabă, și-ți va aduce ție multe turburări. După acestea le-a zis: Bucurați-vă, și mergeți în pace. Și trecînd puțină vreme, a trimis în Țarigrad către Ioan Cantacuzin, un posmag, o ceapă și un usturoi. Și cu acestea mai-nainte i-a vestit, că se va face monah, și va să mănînce acest fel de hrană. Precum a și fost, că pe urmă după puțină vreme silit fiind de Ioan Paleologul, s-a făcut, și fără de voie monah, și atunci cînd mînca posmagul, și-a adus aminte de prorocia cuviosului, și se minuna de dînsul. Asemenea și Ioan Paleologul aducîndu-și aminte de prorociile cuviosului, după ce s-au împlinit lucrurile, după cum i le-a prorocit cuviosul, foarte se minuna și îl lăuda pe dînsul.

Iar preasfînțitul patriarh Calistul mergînd cu tot clirosul său în Serbia, pentru unirea și pacea Bisericii, și trecînd prin sfîntul munte al Atonului, a mers la coliba sfîntului Maxim, ca să-l

vadă. Iar cuviosul a ieșit într-o întâmpinare a lui, și a luat blagoslovenie de la dînsul, iar după sărutare a zis către cei ce erau de față glumindu-se: bătrînul acesta și-a pierdut **baba** sa, și alte cuvinte oarecare, și după ce au vorbit mult ceas împreună, petrecîndu-l pe dînsul, cînta: Fericiți cei fără prihană în cale care umblă în legea Domnului. Și altele: Mai-nainte vestindu-le lor prin acestea, moartea și îngroparea lor acolo. Care lucru s-a și făcut. Că mergînd patriarhul cu clirosul său în Serbia, după puțină vreme au murit toți acolo otrăviți fiind, după cum ziceau cei mai mulți, iar după cum scrie scriitorul Bizantidii (?), din pricina văzduhului, și s-au îngropat în Biserica Serbilor. Și a luat sfîrșit prorocia cuviosului, pe care o a zis pentru împărați și pentru patriarhul. Oarecarele sihastru cu numele Metodie, mergînd într-o zi la cuviosul, a văzut lumină dumnezeiască strălucind împrejurul lui, și n-a îndrăznit a se apropia de dînsul, pînă cînd i-a poruncit cuviosul, și așa s-a apropiat.

Încă și acest lucru minunat se povestea de mulți pentru cuviosul, cum că primea pîine cerească. Că în vreme de iarnă a mers bolnicerul lavrei Grigore cu numele spre cercetarea lui, împreună cu alt frate, și din multa zăpadă ce căzuse, era acoperit locul, și urme de om nu se vedeau nicăieri. Pentru aceea făcînd ei drum cu nouă osteneală a lor, au mers la coliba cuviosului, avînd cu sineși pîine și vin, și altele oarecare îndemînatece către mîngîiere. Și intrînd ei în coliba lui, au văzut o pîine caldă, și prea curată, și ieșea dintr-însa atîta de multă și minunată mirodanie, cît a umplut coliba lui de buna mireasmă. Iar ei iscodind să vadă, de se va arăta undeva în coliba lui vreun semn de foc, și neaflînd, au rămas uimiți, minunîndu-se de acea pîine cerească. Deci căzînd la picioarele sfîntului, cereau să le dea și lor o bucată din pîinea aceea. Și milostivindu-se cuviosul a tăiat în jumătate pîinea aceea, și le-a dat, zicînd către dînșii: Luați, mîncăți, și luați aminte, să nu spuneți cuiva, pînă cînd voi trăi. Încă și apă de băut și dulce a dat prietenilor săi, după cum, martor îmi este Dumnezeu, mai pe urmă după adormirea cuviosului ne-au spus nouă oarecari din cei ce s-au împărtășit dintru această băutură cerească. Încă și alți frați ne-au spus nouă, cum că apa mării, cu rugăciunea o făcea dulce și o bea el, și o da și acelora de bea.

Altă dată iarăși în vremea culesului de vii, au mers la cuviosul doi monahi, și după împreună vorbire cu dînșii a cuviosului, a luat un posmag, și le-a dat zicînd: Duceți-vă mai degrabă la mănăstirea lui Dorotei, ca să nu vă primejduiți pe cale de furtună. Iar ei se minunau, căci le-a zis: Că va să fie furtună fiind aerul atunci curat, și nori nu se vedeau nicidecum. Cu toate acestea mai-nainte de a ajunge ei la mănăstirea lui Dorotei, s-a făcut schimbare înfricoșată cerului, și s-a scornit un vînt silnic, și au urmat mulțime de fulgere și trăsnete, și atîta grindină a căzut și ploaie tulburătoare, cît au încetat de săvîrșit culesul. Căci viile cele neculese le-au prăpădit, și le-au făcut ca pe cele culese. Și văzîndu-le pe ele acei doi monahi, au strigat: Doamne miluiește. Și propovăduiau pretutindeni prorocia cuviosului.

A venit o dată la cuviosul un gramatic cuvîntăreț din Constantinopol, și cum l-a văzut, a cunoscut gîndurile lui cele rele pe care le avea într-o sineși, și a început a-l ocări pe el zicînd: Unde ai văzut tu nevoințele și luptele sfinților, și pe darurile pe care le dă lor Dumnezeu. Și hulești asupra lor zicînd: Că sfinții puține nevoințe s-au nevoit, iar cei ce le scriu viețile lor, le fac hafîr, și adaugă multe neadevăruri, pe care nu le-au făcut. Și pe darul minunilor care l-au luat, îl socotești, că este mincinos. Încetează de niște gînduri ca acestea satanicești, ca să nu întărești pe Dumnezeu, și să sloboadă un trăsnet asupra ta și de tot să te arzi. Pentru că sfinții fiindcă s-au afierosit cu totuși tot pe sineși lui Dumnezeu, pe toate noimele și înțelegerile lor, și lucrurile le-au făcut pentru Dumnezeu, și pentru ca să facă spre plăcerea Lui, și erau toate plăcute lui Dumnezeu. Și cine poate, spune-mi mie, a scrie cu deadinsul toată viața fiecărui sfînt, precum a fost; sau care o ar fi știut cu de-amănuntul; numai puține oarecare din cele multe scriu, cît să fie

spre mărturia sfântului. Și asemenea socotește, cum că și darul Sfântului Duh care s-a dat sfinților, nu este numai atîta cît se vede, ci este bogat și neajuns și neînțeles, cît covârșește toată mintea și tot gîndul. Numai dacă voiești să fii adevărat înțelept, lasă nebuna cuvîntare a elinilor, și îndeletnicește-te, precum zice David, ca să cunoști pe Dumnezeu, și prin cunoștință, și prin liniștea cea duhovnicească să te împrietenești cu Dumnezeu, după cît vei putea, și atunci vei cunoaște darul Sfântului Duh, și minunile cele dumnezeiești și neînțelese ale lui Dumnezeu. Și așa te vei minuna, și te vei prihăni pe sineți, după ce vei cunoaște întru cît întuneric erai mai-nainte. Că fără de lumină, nu se arată întunericul. Deci vino la lumina liniștii și a rugăciunii, și vei fugi întîi de la sineți de întuneric, și atunci vei vedea și vei cunoaște darul și puterea sfinților, și vei dori să-l dobîndești și tu. Acestea auzindu-l gramaticul, s-a înfricoșat și s-a cutremurat, căci i-a arătat gîndurile, cele ascunse ale lui, și foarte folosindu-se din cuvintele cuviosului, și-a îndreptat înțelegerea aceea hulitoare care o avea, și de aici înainte îndrepta și pe alții, cu prea înțeleapta învățătură a sfântului.

Și eu însumi, zice scriitorul vieții acestuia, martor îmi este Dumnezeu, nu voi ascunde ceea ce am văzut la cuviosul. Fiindcă m-am făcut și eu cunoscut cu dînsul, și am avut împreună petrecere cu dînsul, că întru o zi m-am pornit de la sfînta mănăstire a Vatopedului, împreună cu alt frate, și am mers la coliba lui, și neaflîndu-l pe el acolo, mă mîhneam, și căutam împrejur, ca să văd pe cel dorit, și suindu-mă puțin dinapoia colibei lui, și căutînd spre drumul lui Kir Isaia, iată că l-am văzut pe el la Gurna lui Aghelarie (?), departe de noi ca de două mile. Și toată depărtarea aceasta este un loc cu greu de umblat și pietros, și drum întocmit nu are. Și, o minune! Am văzut pe sfîntul că s-a înălțat de la pămînt, sus în cer înalt, și ca un vultur înaripat, zbura pe deasupra pădurii cei dese, și a pietrilor celor mari, și venea acolo unde eram eu. Și văzîndu-l pe el zburînd într-acest fel, m-am cutremurat, și am strigat: Mare ești Doamne. Și de frică m-am tras înapoi oareșice puțin, și întru o clipeală de ochi a sosit și sfîntul acolo unde stam eu, cîntînd. Iar ce cînta nu am înțeles, dintru căci mă minunam. Cu toate acestea am căzut la picioarele lui, și l-am primit. Iar el mă întreba adeseori, cîta vreme ai de cînd ai venit în locul acesta. Apoi apucîndu-mă de mîna, m-a băgat în coliba lui. Și după ce m-a învățat mult și m-a sfătuit, mi-a zis: Caută să nu spui cuiva aceea care ai văzut, pînă cînd sunt eu în viața aceasta. Și să știi că vei să fii egumen al mănăstirii, și mitropolit al Ahridonului, și ai să pătimești multe. Însă rabdă urmînd lui Hristos celui ce S-a spînzurat pe lemn, că El îți va fi ție ajutător întru ispite, care ispite vor fi spre mărturia pătimirii tale. Și toate acestea s-au împlinit asupra mea, după prorocia sfîntului.

Încă și aceasta pe care o am văzut iarăși eu însumi, nu voi să o tac. Un monah lavriot, cu numele Iacov, venind a rugat pe sfîntul, ca să-i facă carte de milostenie, prin care să-și scoată din robie pe fratele său. Și îngăduind puțin cuviosul, i-a zis cu asprime: Du-te și scoate cei șasezeci de galbeni, pe care îi ai ascunși în zidul turnului, și îi dă spre răscumpărarea fratelui tău. Și nu fi lacom și mincinos, și să nu te mai robești de această patimă iarăși. Iar Iacov auzind aceasta, a mărturisit adevărul, și cerîndu-și iertăciune de la cuviosul pentru îndrăzneala lui, o a dobîndit pe dînsa.

Altă dată un mirean a venit la cuviosul, și îi grăia cu plîngere: Sfinte al lui Dumnezeu ajută-mi, că un preot m-a afurisit pe mine, și a murit, și acum nu știu ce să fac ticălosul. Iar sfîntul milostivindu-se spre dînsul, a zis: Mergi la mitropolitul Veriei, care stăpînește ca un arhiereu, și pe preotul acela ce a murit, ca să te ierte după legile creștine.

Care lucru s-a și făcut, că a dobîndit de la dînsul iertăciune. Și întru același ceas a zis și unui monah, care era acolo la sfîntul: Du-te și tu către popa Ioan, ca să te ierte, mai-nainte pînă nu moare, că te are afurisit, din vremea întru care l-ai ocărît, și i-ai dat și un ciomag. Și

minunându-se monahul, căci i-a spus lui greșeala, pe care el nu o știa, s-a dus împreună cu mireanul în Veria, și a luat iertăciune.

S-a pornit odată arhiereul Traianupoliei cu diaconul său ca să meargă la cuviosul, și vrînd să-l ispitească pe dînsul de are cu adevărat mai-nainte vedere, pe drum a luat rasa diaconului său, și s-a îmbrăcat cu dînsa, iar mantia sa cea arhierească o a dat diaconului său, și s-a îmbrăcat cu dînsa. Și așa au mers la dînsul întîi arhiereul ca un diacon, și a zis către sfîntul: Blagoslovește părinte. Arhiereul stă afară și de poruncești, să vie înăuntru. Iar sfîntul a zis către dînsul: Tu ești arhiereul, și tu mă blagoslovește, și nu-mi zice mie furișiturile tale. Că acolo eram eu deasupra locului, cînd ați făcut furișitura. Și aceasta zicînd a făcut metanie, și l-a blagoslovit pe el arhiereul, și l-a sărutat, și foarte mult s-a minunat.

Zicea încă și aceasta sfîntul, pentru cuviosul și de Dumnezeu purtătorul Nifon Atonitul, că deasupra colibeii lui era o peșteră mică, și întru o zi a intrat în peșteră și a dormit, și după ce s-a sculat din somn a șezut, și a văzut dinaintea peșterii o femeie împodobită. Și cunoscînd vicleana lucrare a vicleanului drac, a făcut de trei ori semnul cinstitei Cruci, și îndată s-a făcut nevăzută.

Zicea încă și pentru sineși, că întru o zi luni a venit un monah, și a șezut înaintea colibeii mele, pe care nu l-am văzut niciodată, și era cu totul uscat din multa înfrînare, și marți dimineața, a venit la mine și am vorbit împreună. Și neavînd pîine sau altceva nimic, ca să mîncăm amîndoi, a ieșit și a șezut din sus de coliba mea pînă joi dimineața, și iarăși a venit la mine, și am vorbit împreună, și iarăși a ieșit și a șezut în locul cel dintîi pînă sîmbătă dimineața. Atunci am ieșit și eu pentru oarecare odihnă trupească, și de atunci nu l-am mai văzut.

Deci după ce a petrecut cuviosul părintele nostru Maxim paisprezece ani în peștera cea mai-nainte zisă, unde își avea coliba sa, aproape de Panaghia, a ieșit de acolo, și a venit aproape de sfințita lavră, cît numai să se audă duhovniceștile organe, adică, clopotele, și acolo și-a făcut o colibă mică, și întru dînsa a șezut pînă la sfîrșitul vieții sale.

Sunt și alte povestiri multe, pentru dumnezeiescul Maxim, adică mai-nainte vederi, și faceri de minuni mari, și învățături de Dumnezeu înțelepțite, prin care povățuia și pe mireni, și pe monahi, și pe fiecare om ori de ce stare, cu toate acestea este cu neputință ca să le scriem pe toate pentru mulțimea. Și acestea care am scris, sunt asemenea ca cînd am fi umplut un pahar de apă din mare, pe lîngă tot noianul mării. Însă și aceste puține, sunt destule, ca să cunoască creștinii, cum că nu numai în vremea cea de demult proslăvea Dumnezeu pe sfinții Săi. Ci și acum și în toată vremea, pe toți care Îl slăvesc pe Dînsul prin lucrurile cele bune, îi proslăvește cu semne și cu minuni care sunt ca niște arvune ale slavei cei de-a pururi vecuitoare, pe care vor să o dobîndească întru împărăția cerurilor. Pentru aceea trecînd pe cele mai multe, venim acum către preasfințitul sfîrșit al sfîntului, ca să sfîrșim și povestirea cea pentru dînsul.

Oarecarele monah care se numea Nicodim a mers la cuviosul pentru folosul sufletesc. Iar sfîntul a zis către dînsul: Frate Nicodime, eu acum degrab voi să mor. Și după urmare i-a arătat și ziua adormirii sale, și pe aceia care vrea să se afle la îngroparea lui, i-a spus mai-nainte pe nume. Și cînd a sosit ziua aceea, pe care mai-nainte o a spus, a adormit cuviosul Maxim, fiind de nouăzeci și cinci de ani, întru a treisprezecea zi a lunii lui ianuarie, și s-a îngropat în mormîntul care însuși el și l-a săpat, aproape de coliba lui. Și îngroparea lui s-a făcut de singuri aceia pe care el însuși mai-nainte i-a spus, că nu se va face întru arătare, și cu mulțime de norod. Și a dat poruncă îngropătorilor, să nu mute într-alt loc moaștele lui, nici să ia cineva vreo pîrticică dintru dînsele. Ci să le lase întregi, și ascunse în mormînt, ca să nu se slăvească de oameni.

Iar după ce s-au înștiințat de adormirea cuviosului toți părinții sfîntului munte, foarte s-au mîhnit, și plîngea sirimănia lor, că s-au lipsit de un dascăl de Dumnezeu înțelepțit ca acesta, al

petrecerii monahicești, și de un luminător prea strălucit ca acesta, propovăduindu-i totdeauna pretutindeni vitejiile lui cele duhovnicești, și dumnezeieștile lui daruri, și făcînd în fiecare an pomenirea sfîntului cu cinste și cu evlavie, precum se cuvine sfinților. Și așa au slăvit și slăvesc pe cuviosul Maxim pe pămînt adică oamenii. Iar sus în ceruri Preasfînta Treime primind pe curatul și sfîntul lui suflet, l-au așezat pe el în corturile sfinților, și l-au proslăvit cu negrăită și neînțeleasă lumină a dumnezeirii, și acum stă înaintea lui Hristos, pe Care din tinerețile lui L-a dorit, și se bucură împreună cu îngerii, și cu sfinții cei din veac, rugîndu-se neconținut pentru noi.

Dar pentru ca să se arate, cum că darul Sfîntului Duh petrece nedespărțit de dumnezeieștile lui moaște, nu a lipsit de a se face minunile cele asemenea. Că oarecarele monah cu numele Dionisie, care se poreclea Condostefanos, fiind bolnav de durerea de cap multe zile, a alergat la mormîntul cuviosului, și rugîndu-l pe dînsul cu credință și cu lacrimi, ca să-i dea sănătate, a adormit puțin, și deșteptîndu-se: o minune! s-a aflat sănătos, și proslăvea pe sfîntul. Și luînd în mîinile sale puțină țărînă de la mormîntul sfîntului, i se arăta lui ca niște mir minunat, și s-a umplut de bună mireasmă negrăită simțirile sale.

Încă și eu însumi, zice scriitorul vieții acestuia, care și mai-nainte am văzut pe sfîntul zburînd în văzduh, bolnăvindu-mă foarte și ajungînd pînă lîngă moarte, și deznădăjduindu-mă de viață, am chemat cu lacrimi pe sfîntul întru ajutor, și prin somn arătîndu-mi-se, m-a făcut sănătos și de a doua oară am înviat slăvind pe Dumnezeu, împreună și pe sfîntul, că mort fiind am înviat. Un ieromonah îmbunătățit cu numele Nifon, împreună cu alt oarecare sihastru, au mers la mormîntul sfîntului, și săpînd au luat o pătîcică mică din sfintele lui moaște și atîta bună mireasmă a ieșit dintr-însele, cît n-au putut să o sufere. Pentru aceea ștergînd cu un burete udat cu apă, acea bucățică mică pe care o au luat, și-au uns cu credință și evlavie simțirile lor. După aceea o au pus iarăși la locul ei, ca să păzească porunca cuviosului, care o a poruncit ca să rămînă întregi și nelipsite sfintele lui moaște, și luînd țărînă numai au astupat mormîntul, ca și mai-nainte, slăvind pe Dumnezeu, Acela ce așa proslăvește pe sfinții Săi, și mult veselindu-se, mergea în toate zilele la mormîntul sfîntului, și se împărtășea din buna mireasmă care ieșea dintru dînsul. Pe același lucru îl făceau și toți monahii care ședeau acolo aproape de mormînt, împărtășindu-se de buna mireasmă întru slava lui Hristos Dumnezeului nostru. Căruia I se cuvine toată slava, cinstea, și închinăciunea, împreună cu Părintele cel fără de început, și cu Preasfîntul și de viață făcătorul Său Duh, acum, și deapănarea, și în vecii vecilor. Amin.